

Streszczenie

Rozprawa oferuje szczegółowe porównanie i analizę wybranych debat w historii krytyki literackiej (a zwłaszcza krytyki poetyckiej) w Polsce po 1989 roku. Jej centralnym punktem jest tak zwana debata o niezrozumiałości (dosłownie "debata o niezrozumiałości"), która wysuwała na pierwszy plan kwestie znaczenia, możliwości (błędnej) komunikacji i rozumienia w poezji, w kontekście jej nowoczesnych i współczesnych form. Przedstawiam tę debatę jako swego rodzaju prototyp szerszej zmiany lub tendencji w polskiej krytyce i używam jej podstawowych terminów do przeformułowania innych debat i sporów, które okazały się kluczowe dla rozwoju krytyki poetyckiej w Polsce po 1989 roku. Podkreślam strukturalne podobieństwa między nimi, a także powody, dla których (jak przyznało wielu uczestników) wydały się one szybko osuwać w swego rodzaju sprzężenie zwrotne - gdzie ten sam zestaw zagadnień, stanowisk i argumentów był za każdym razem artykułowany w tylko nominalnie nowy sposób, pozostawiając praktycznie nienaruszoną strukturę zasadniczych przesłanek i założeń. Przyczyny tego krytycznego impasu były, jak chcę pokazać, ściśle związane z bardziej fundamentalnymi kwestiami czegoś w rodzaju społecznej ontologii dzieła sztuki - tj. z relacją między intencją, interpretacją i rynkiem.

Aby rzucić nowe światło na stan krytyki poetyckiej w Polsce po 1989 roku, odwołuję się do "intencjonalistycznego" rozumienia znaczenia i autonomii, rozwijanego przez Waltera Benna Michaela, Nicholasa Browna i innych badaczy. Perspektywa ta - jak dotąd właściwie nieobecna w polskim literaturoznawstwie - pozwala mi wyjaśnić niepisane założenia, logiczne implikacje i sprzeczności różnych debat i sporów - i przedstawić prowizoryczną propozycję drogi wyjścia z impasu.

Rozprawa składa się z dwóch głównych części. Rozdziały 1-3 oferują szczegółową rekonstrukcję "intencjonalistycznego" ujęcia znaczenia i autonomii, a także jego dotychczasowej polskiej recepcji; rozdziały 4-6 mają charakter historyczny i metakrytyczny - skupiają się na krytycznej reinterpretacji wybranych debat w polskiej krytyce poetyckiej po 1989 roku.

Kaczmarski